

Kohanimenõukogu 26.10.2018 koosolek
PROTOKOLL nr 92

Tallinn

05.11.2018 nr 14-4/23-1

Algus kell 13:00, lõpp kell 14:43

Juhatas: Väino Tõemets

Protokollis: Timo Torm

Võtsid osa: Peeter Päll, Mall Kivisalu, Marja Kallasmaa, Väino Tõemets, Olev Veskimäe, Evar Saar, Liisi Lumiste

Kutsutud: Timo Torm, Martin Kulp, Mart Uusjärv

PÄEVAKORD:

1. Kohanimevaldkonna arengusuunad
2. Tapa Vallavalitsuse pöördumine Von Freienthali kinnistu nime küsimuses
3. Pargi nime määramine Elva vallas

1) Kohanimevaldkonna arengusuunad

Mart Uusjärv toob välja, et kohanimenõukogu poolt moodustatud arengusuundade väljatöötamise töörühm on mitu korda kohtunud ning ta püüdis selle info baasilt sõnastada valdkonna peamised probleemid ja võimalikud lahendused. Mart Uusjärv teeb ettepaneku lisada varasemast arengukavast valdkonda kirjeldav jutt Rahandusministeeriumi veebilehele, sest see tekst aastate jooksul tegelikult ei muutu. Lisaks ei peaks arengusuundade dokumendis iga kord sõnastama rutiinseid tegevusi, (näiteks koolitamine, osalemine UNGEGNi kohtumistel jne). Need võiksid kajastuda iga asutuse tavapärasel tööplaanis. Mart Uusjärv teeb ettepaneku kohanimenõukogu poolt pigem sõnastada uued suuremad väljakutsed, panna need paika ja vormistada see lõpuks kohanimenõukogu otsusega.

Koosolekul viibinud kohanimenõukogu liikmed olid ettepanekuga nõus.

Järgnevalt tõi Mart Uusjärv välja peamised probleemid, mis töörühma poolt sai varasemalt välja toodud, millest kaks puudutavad kohanimeregistrit:

„Probleem I: Eesti kohanime kogumine pole terviklik ja seetõttu esineb ebakorrektsed kohanime kasutamist

Kohanimeregistrisse (KNR) ei ole kogutud kõiki Eesti kohanimesid. Paljud kohanimeandmed on kasutuses teistes registrites, kuid kohanimeregistrisse ei ole neid veel kogutud. On oluline, koguda KNR-i kohanimeandmed kõigist andmekogudest ja muudest andmeallikatest. Kohanimed saavad olla üksnes KNR-i põhiaandmed, teistes registrites kasutatavad kohanimed peavad pärinema KNR-ist. Praegusel juhul on mitmeid andmekogusid (Eesti Keele Instituudi kohanimeandmebaas, kultuurimälestiste riiklik

register, keskkonnaregister, Eesti Looduse Infosüsteem), milles olevad kohanimeandmed ei sisaldu KNR-is või erinevad KNR-is olevatest.

Seega ei ole täidetud riigi andmekogude pidamise üldpõhimõte, et iga andmegrupp on vaid ühe andmekogu põhiaandmeteks ja teistes registrites saab neid andmeid kasutada lisaandmetena.

Lahendused:

1) Jätkata puuduolevate kohanime kandmist KNR-i senisel viisil, kus uute kohanime kandmine registrisse toimub tellitud eksperttööde järgselt. Täna register võimaldab andmete massilist hõivamist kinnitatud tabelandmete alusel.

2) Teha KNR-ile ärianalüüs ja teha kindlaks, millised võimalused on KNR-i arendamiseks.

3) Kui analüüsi tulemusena selgub, et vajalik on uue KNR-i loomine, siis taotleda rahastust uue KNR-i arendusteks. Arenduse üheks osaks peaks olema KNR-i kohanime eritlemise töökihi loomine, kus saab juba süsteemsemalt töödelda neid andmeid, mida veel ei ole KNR-i kantud, nõnda et ühes süsteemis on nähtavad nii registris olevad kohanimed kui kõik teised kohanime ning kohtade andmed. Sellisel juhul sisaldaks KNR teiste andmekogude andmed, mis ei tarvitse olla kohanimed, kuid mida saab kasutada taustainfona.

4) Kinnitada juba tehtud eksperttööde nimekirjades (vooluveekogud, muinsuskaitse objektid, sillanimed, allikad ja üksikobjektid) olevad kohanimed ning kanda need KNR-i. Vajadusel tellida veel eritlustöid ja konsulteerida eritlemise käigus kohalike omavalitsustega.

5) Leida võimalused teiste kohanimesid sisaldavate andmekogude sidumiseks KNR-iga (eeldab teiste andmekogude haldajatega läbirääkimisi ning nii KNR-i kui teiste registre arendamist).

Mart Uusjärv uurib, kuidas massandmehõive korral toimuks kohanime eritlemine.

Mall Kivisalu selgitab, et massandmehõive korral tuleks registri juurde tööle võtta täiendavad inimesed, kes tegelevad süsteemselt andmete analüüsiga ja eritlemisega. Lisaks lisas Mall Kivisalu, et kui on selge, et nimega on korras, siis võiks selle nime registrisse sisse kanda ilma kinnitamise või määramiseta ja kui on selliseid nimesid, millega on küsitavusi, siis need läheksid kas kohanimenõukogule või kohalikule omavalitsusele kinnitamiseks (määramiseks).

Evar Saar toob välja, et erinevate kohanime osas tellitavaid ekspertarvamusi on väheks jäänud. Ta tõstatab küsimuse, millised nimeobjektid registri töötaja vaates puudu on.

Mall Kivisalu selgitab, et ta üritas kaardistada olukorda millised nimed on puudu ja enamjaolt on tegemist nimedega, mis on riiklikes registrites nagu keskkonnaregister, muinsuskaitseregister lisaks veel EKI ja Võru nimede andmebaasid. Ühtlasi on probleemiks see, et kuna töötlus käib registrist eraldi ning eritlemise aeg on väga pikk, siis võib tekkida olukord, mille korral on algandmed muutunud ning võibolla on juba ka registris uued andmed. Olukorra ennetamiseks oleks vaja panna kõik andmed ühte andmebaasi, et saada ülevaade sellest, palju kohanimesid üldse on ning millised on vead ning kannete staatus. Lisaks juba suvel võttis kohanimenõukogu vastu otsuse, et massandmehõivega hakatakse tegelema. Nüüd on lihtsalt küsimus selles, kuidas me edasi liigume.

Mart Uusjärv juhib tähelepanu, et massandmehõive eeldaks lisaraha kahes aspektis, esiteks tööjõukulude katmiseks ning teisalt kohanimeregistri arendamiseks, mida hetkel ei ole ning lisas, et 2019. aastal on võimalik hakata taotlema lisavahendeid 2020. aastaks. Ja kui lisavahendeid ei leita, siis tuleb hakkama saada olemasoleva registriga ning eksperttööde tellimisega.

Mall Kivisalu selgitab, et midagi me siiski saame teha ka ilma lisavahenditeta ja ka vähese rahastusega.

Väino Tõemets uurib, kas massandmehõive toimub läbi erinevate liideste ning registrite liitmise kaudu ning küsib, kuidas nimed registrites muutuvad, kui kusagil peaks nime muutma.

Mall Kivisalu selgitab, et see sõltub tehnilistest asjaoludest. Näiteks katastriüksuste nimede puhul on nii, et aadress tuleb ADSi, ta läbib Maa-ameti osakonna kontrolli ja ei ole oluline, millises registris tegevus algatatakse. Keskkonnaregistri või mõne muu registri puhul on menetluskäik Maa-ameti kontrolli alt väljas, kuid me siiski sooviksime menetlusringis sees olla, et me saaksime enne asjad üle vaadata, kui andmed kusagile registrisse sisestatakse ning toob välja, et ADS-i lahendus on väga kulukas ning kohanimede puhul ei saa seda tahta.

Olev Veskimägi selgitab, et siin on kolm astet, esimene aste oleks see, et need registrid, kus nimesid muudetakse, peaksid olema kohanimeregistriga seotud, et kohanimeregister saaks teada, kus mingi nimi muudetakse. Liidestus peab olema kahepoolne. Järgmine aste oleks see, et menetlusprotsessis saaks kohanimeregister juba paralleelselt kaasa öelda ning kolmas aste oleks see, et kohanimi (analoogselt aadressile) pannakse paika kõige esimesena. Esimene aste kohanimeregistri puhul oleks siiski see, et registrid omavahel suhtleksid kasvõi tabelite kaudu.

Mall Kivisalu toob välja, et keskkonnaregister on näiteks juba selline koondregister, mis sisaldab endas erinevaid registreid ning sellist süsteemi, mille puhul kõik registrid suhtleksid esimesena kohanimeregistriga, luua on äärmiselt kulukas. Tuleb leida mingi optimaalne lahendus, näiteks tuleb selgeks teha, millised registrid üldse sisaldavad kohanimeregistri jaoks vajalikke andmeid.

Väino Tõemets uurib, et milliste registritega on kohanimeregister praegu liidestunud.

Mall Kivisalu vastab, et praegu on käivitatud täisliidestus ADSiga ning katastriüksuste ning liikluspindade nimede osas käib suhtlus pidevalt. Muinsuskaitseregistri liidestamise võimalus on kohanimeregistri poolt loodud läbi kitsendusi põhjustavate objektide infosüsteemi (KPO), kuid andmete vahetust ei toimu, sest kohanimenõukogu ei kinnitanud ära muinsuskaitse eritluse tööd, mistõttu jäi ka liideste arendamine pooleli. Ta teeb ettepaneku, et muinsuskaitse nimeobjektide tabeli võiks ette võtta ja kanda nimed kohanimeregistrisse.

Peeter Päll lisab lisaks, et muinsuskaitse nimede osas tuleks ära otsustada, mida nendega teha, kas kanda sisse või panna ootele.

Liisi Lumiste teeb ettepaneku tuua muinsuskaitse nimede tabel kohanimenõukogu koosolekule ning kanda sobivad nimed registrisse, millega koosolekul viibijad nõustuvad.

Kohanimenõukogu liikmed nõustuvad ettepanekuga.

Liisi Lumiste uurib, kas mõni eksperttööde tabel on veel pooleli ehk sisaldab kohanimesid, mida pole registrisse kantud.

Mall Kivisalu vastab, et lahendamist vajab ühistranspordi peatuste nimede küsimus. Pooled omavalitsused ei kinnitanud enne reformi bussipeatuste nimesid ära ning ka pärast reformi on need kinnitamata.

Väino Tõemets toob välja, et bussipeatuste osas tuli aeg veidi maha võtta, sest pärast haldusreformi kulus enamik aega omavalitsuste käivitamiseks ja struktuuride kujundamiseks, siiski tuleks omavalitsustele meelde tuletada, et nende teemadega tuleks tegeleda.

Mall Kivisalu teeb ettepaneku teha bussipeatuste osas masshõive, hõivata ÜTRISEga kooskõlas olevad andmed registrisse mitteametlikena ning omavalitsused saavad nimesid seejärel kinnitada.

Väino Tõemets selgitab, et eksperdid vaatasid bussipeatuste nimed üle ning andsid soovitusi, mida tuleks muuta ja mida mitte, info edastati kohalikele omavalitsustele kinnitamiseks, mida osad ka tegid. Kinnitatud nimed on registris ning nüüd tuleks sisse kanda kinnitamata nimed ning kui omavalitsused need nimed ära kinnitavad, siis saavad nendest nimedest ametlikud nimed.

Peeter Päll lisab, et kui kohalik omavalitsus ei ole eksperdi soovitusi nime osas arvestanud, siis tuleks registrisse lisada ka vastavasisuline märge, millega kohanimenõukogu liikmed ka nõustusid.

Probleem II: kohanimerregistri funktsionaalsus on piiratud ning registri arendamise võimaluste osas puudub selgus

Kohanimede uurimisega tegelevatel eksperdid teostavad töid erinevates programmides, mistõttu tuleb suurt hulka andmeid läbi vaadata mitmetel erinevatel andmekandjatel. Kohanimerregistri puudub geoinfosüsteemide töötlemise võimekus, see ei võimalda näidata kohanimede seoseid ajalooliste nimevariantidega ning lisada nimede häälendamiseks video- ja helifaile. Kohanimerregistri vastutaval töötlejal (Rahandusministeerium) ei ole täna teadmist, kas olemasolevat registrit on võimalik edasi arendada või peab perspektiivis planeerima uue registri arendamist.

Lahendus: viia läbi KNR-i ärianalüüs, et selgitada välja, kas perspektiivis on mõistlik arendada edasi olemasolevat registrit või kavandada tegevusi uue registri loomiseks.

Probleemi nr 2 käsitleti koos esimese probleemiga.

Probleem III: kohanimenõukogu roll nimevaidluste lahendamisel on ebaproportsionaalselt suur

Lähiminevikust on mitmeid juhtumeid, kus kohanimenõukogu kohtuvälise nimevaidlusorganina peab suure ajalise ja rahalise ressursi (juristide kasutamine) suunama üksikute tänavanimede vaidemenetluste lahendamiseks. Arvestades seda, et

kohanimenõukogu liikmed teevad tööd kohanimenõukogus muude tööülesannete kõrvalt ja ilma rahalise tasuta, on sellise kohustuse täitmine liialt koormav.

Lahendus: valmistada ette kohanimeseaduse muudatused, et kaotada kohanimenõukogu roll kohtuvälise nimevaidlusorganina.

Mart Uusjärv selgitas, et kohanimenõukogu roll nimevaidluste lahendamisel on eaproportsionaalselt suur Kohalolijad nõustusid ettepanekuga, mille kohaselt võiks ette valmistada kohanimeseaduse muudatused.

Lisaks andis Mart Uusjärv ülevaate ka teistest teemadest, mis töörühmas esile kerkisid. Näiteks kohanimevaldkonna Facebooki lehe loomine, kuid oli selles osas seisukohal, et valdkonna infot saab vajadusel jagada ka Rahandusministeeriumi Facebooki lehe ja veebilehe kaudu.

Mart Uusjärv sõnas, et arutelust lähtuvalt vaatab ta arengusuundade teksti veel üle ning saadab kohanimenõukogule ülevaatamiseks ning järgmisel kohanimenõukogu koosolekul on võimalik arengusuunad ära kinnitada.

OTSUSTATI:

- 1) Sõnastada kohanimevaldkonna arengusuunad lühemalt ning keskenduda vaid suurematele tegevustele. Valdkonna üldinfo kajastada edaspidi RM veebilehel ja rutiinsed tegevused asutuste tööplaanides.**
- 2) Kohanimevaldkonna arengusuundade eelnõu saadetakse kohanimenõukogule ülevaatamiseks ning juhul kui nõukogu liikmed sellega nõus on, siis kinnitatakse see järgmisel koosolekul nõukogu protokollilise otsusega.**
- 3) Järgmise kohanimenõukogu koosoleku päevakorda panna muinsuskaitse nimede kinnitamine.**
- 4) Kanda kohanimeregistrisse mitteametlike nimedena ÜTRISes sisalduvad peatuste nimed, mida pole KOV-id ametlikult kinnitanud.**

2) Tapa Vallavalitsuse pöördumine Von Freienthali kinnistu nime küsimuses

Mart Uusjärv ja Martin Kulp annavad ülevaate Tapa Vallavalitsuse pöördumisest: „Tapa Vallavalitsusel on menetluses Von Freienthali kinnistu koosseisu kuuluva katastriüksuse Von Freienthali jagamine kaheks eraldiseisvaks katastriüksuseks. Kinnistu omanik soovis jagamise teel moodustuvale ühele uuele katastriüksusele alles jätta Von Freienthali nime. Tapa Vallavalitsus ei olnud kinnistu omaniku ettepanekuga nõus. Kinnistu omanik oli nõus loobuma moodustuva Von Freienthali katastriüksuse eessõnast Von, kuid pole nõus loobuma nimest Freienthali.

Tapa Vallavalitsus pöördus selgituse saamiseks Maa-ameti, kui kohanimeregistri volitatud töötleja poole, kes märkis, et koha-aadressi määrajaks on linna- või vallavalitsus. Kohanimeseaduse § 9 lg 1 toob välja, et Eesti kohanimed on eestikeelsed. Kohanimeregistri volitatud töötleja leidis, et Freienthali on võõrkeelne nimi ja kui soovitakse määrata võõrkeelne nimi, siis tuleb esitada põhjendus ja taotleda riigihalduse ministri luba võõrkeelse nime määramiseks.

Tapa Vallavalitsus on korduvalt pöördunud kinnisasja omaniku poole ja teinud ettepaneku, et omanik loobuks Freienthali nime kasutamisest oma katastriüksusel, kuid omanik pole sellega nõustunud.

Mittenõustumist põhjendab katastriüksuse omanik sellega, et kohanimeseaduse § 9 lg 3 kohaselt võib kohanime keelsuses olla aja- ja kultuurilooliselt põhjendatud erandeid, mille kohta kinnisaja omanik ka vastavaid selgitusi jagas. Katastriüksuse omaniku sooviks on, et hoonestatud katastriüksuse nimeks määratakse Freienthali ning jagamisel moodustatavale uuele katastriüksusele Freienthali mets.

Eeltoodule tuginedes ei näe Tapa Vallavalitsus piisavat põhjendust ja vajadust katastriüksuse nimes esineva Freienthali nime muutmiseks. Antud juhul tuleb katastriüksuse nime muutmise vajadus üksnes sellest, et nimi ei ole eestikeelne.

Võttes arvesse eeltoodut, palus Tapa Vallavalitsus Riigihalduse ministri luba määrata Von Freienthali katastriüksuse jagamisel moodustatavale katastriüksusele nimeks Freienthali mets ja hoonestatud katastriüksusele määrata nimeks Freienthali.“

Peeter Päll toob välja, et klassikalises mõttes ei ole tegemist ajaloolise nimega, tegemist on vana metsavahi kohaga. Ning keeruline on öelda, et ajalooliselt on see nimi just selle kohaga seotud.

Evar Saar sõnab, et tema toetaks, kuid küsida võiks tõestust nime ajaloolisuse kui ka päritolu kohta.

Mart Uusjärv uurib, et kes siis sellisel juhul peaks selle uurimistöö ette võtma ja kas selline töö on põhjendatud, kui sooviks on vaid kinnistu jagamisel tekkivatele maaüksustele nimed määrata.

Peeter Päll sõnab, et kuna metsavahi kohal fikseeritud katastrinime ei olnud, siis tema toetab nimede muutmist soovitud moel, sest tegemist on põlise perekonnanimega.

Kuna keegi vastu ei ole teeb Väino Tõemets ettepaneku anda ministri nõusolek nimede määramiseks.

OTSUSTATI: Kohanimenõukogu toetab katastriüksustele nimede Freienthali ja Freienthali mets määramist.

3) Pargi nime määramine Elva vallas

Mart Uusjärv annab ülevaate Pargi nime määramisest Elva vallas: „*Maa-amet sai kirja, milles tehti ettepanek muuta katastriüksuse (69401:001:0197) nime. Katastriüksuse nime saab muuta üksnes asjakohane omavalitsus, sest katastriüksuse kohanimi on ka koha-aadress. Maa-amet andis Elva Vallavalitsusele soovitusel kaaluda katastriüksuse nime muutmist.*

Maa-amet teeb kohanimenõukogule ettepanku kanda kohanimeregistrisse mitteametliku pargi nimena Hiugemäe park või Hiugemäe metsapark.

Lisaks andis Maa-amet Elva Vallavolikogule soovitusel kaaluda võimalust määrata eeltoodud kohanimi pargile ametliku nimena, mis on koha leitavuse osas oluline.“

Mart Uusjärv uurib, milline on kohanimenõukogu soovitus nime osas, kas Hiugemäe park või Hiugemäe.

Evar Saar sõnab, et see sõltub sellest, millele soovitakse täpsemalt nime anda.

Mall Kivisalu ütleb, et tema soovitaks panna nimeks Hiugemäe park, sest andes nimeks Hiugemäe võib tekkida segadus, milline mägi seal konkreetset nime kannab, millega ka kohalolijad nõustuvad.

OTSUSTATI: Kanda Hiugemäe park mitteametlikuna nimena kohanimeregistrisse.

(allkirjastatud digitaalselt)

Väino Tõemets

Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Timo Torm

Protokollija